

Obszary Problemowe Rolnictwa (OPR)

**powstały w celu uzupełnienia i uszczegółowienia
obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW) oraz
identyfikacji dodatkowych, istotnych ograniczeń dla rolniczego użytkowania i
zagrożenia środowiska**

Definicja (OPR)

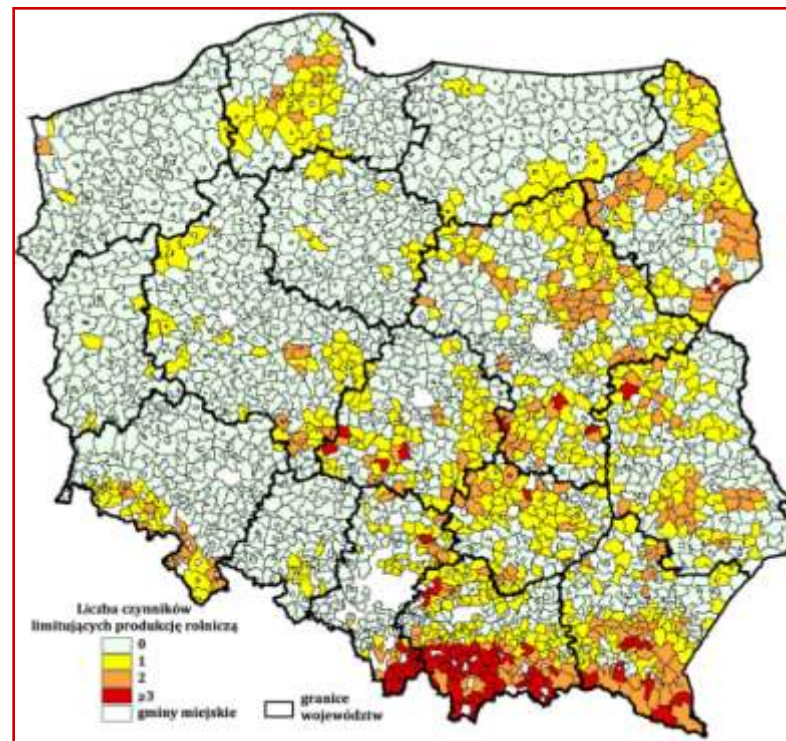
OPR to obszary o ograniczonym potencjale produkcji rolniczej – niekorzystnych warunkach glebowo-klimatycznych, nasilonych procesach degradacji gleby i rozdrobnionej strukturze gruntów, a w konsekwencji obszary o małej konkurencyjności gospodarstw, narażone na marginalizację oraz zachwianie procesów społecznych.

Obszary Problemowe Rolnictwa (OPR)

Kryteria wyznaczania Obszarów Problemowych Rolnictwa

Czynniki limitujące produkcję rolniczą i przyspieszające degradację środowiska:

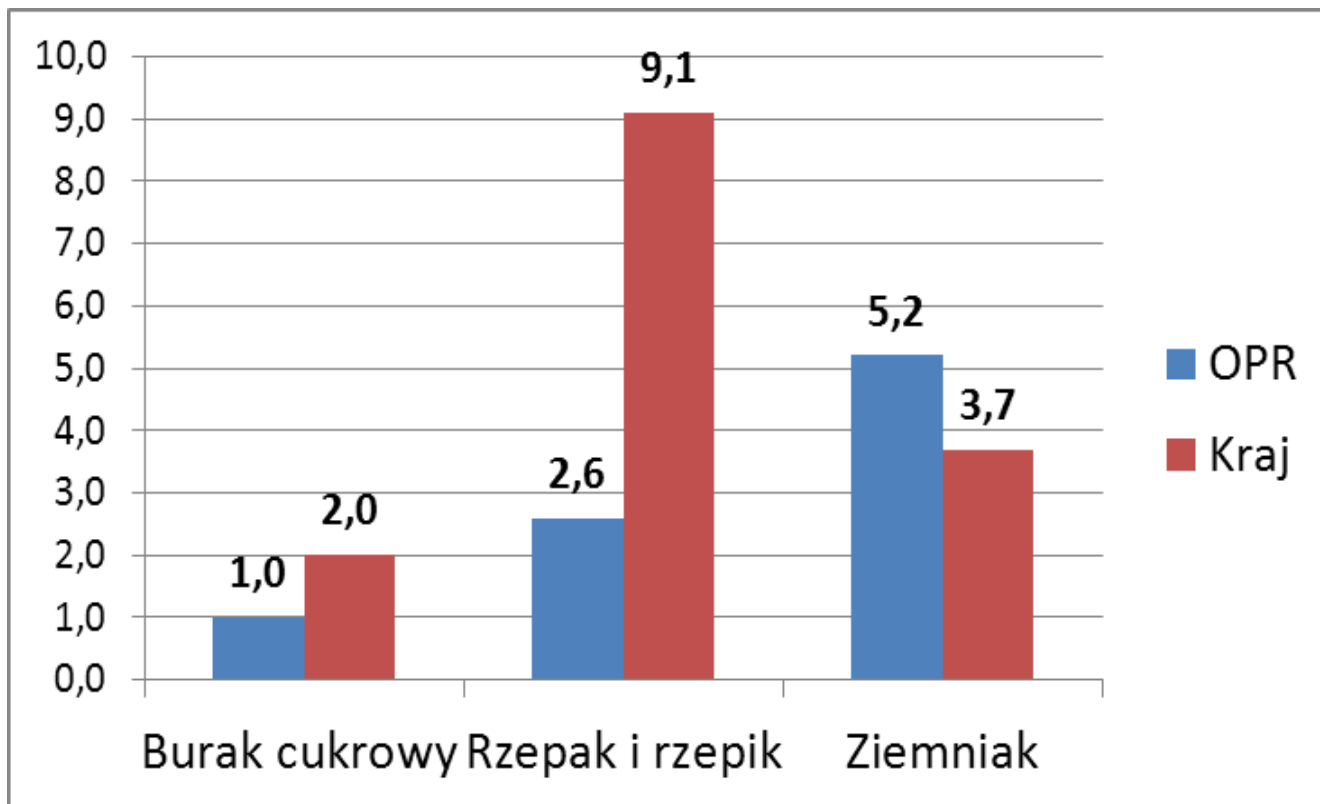
1. obszary ONW skrajnie niekorzystne dla rolnictwa, obejmujące strefę nizinną II - zakwalifikowane na podstawie wskaźnika (WWRPP) o wartości ≤ 52 pkt. oraz strefy górskiej i specyficznej;
2. niska zawartość próchnicy w glebie $< 1,3\%$;
3. silnie zakwaszone gleby $\text{pH} < 4,5$;
4. zagrożone erozją wodną w stopniu średnim i silnym;
5. zanieczyszczone metalami ciężkimi (zgodnie z kryteriami Rozporządzenia Ministra Środowiska z 9 września 2002 r.);
6. rozdrobniona struktura przestrzenna gospodarstw (średnia powierzchnia gospodarstwa w gminie 1-10 ha, liczba działek większa od 4, a średnia powierzchnia działki mniejsza od 2,5ha)

Obszary OPR obejmują:

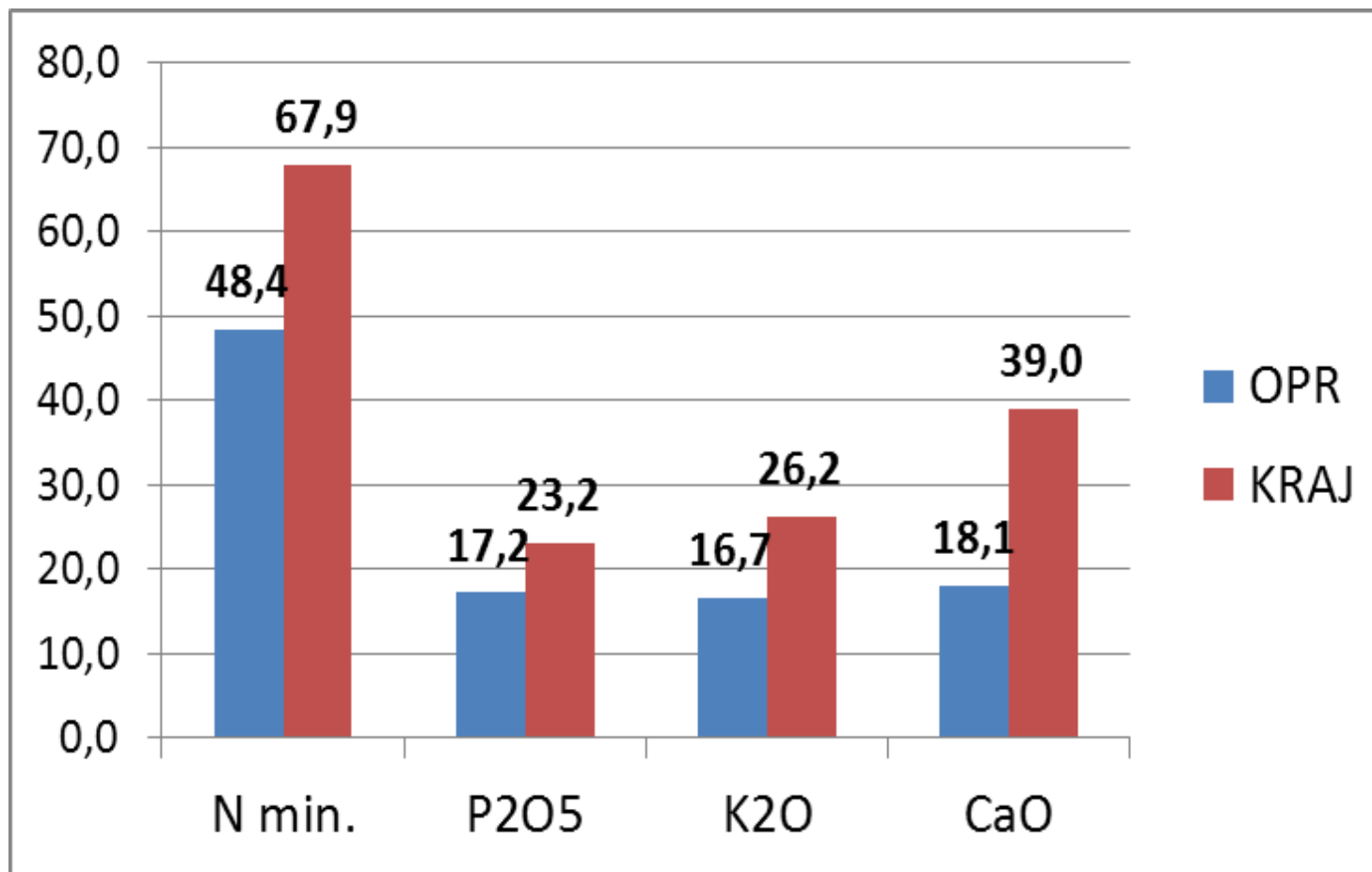
820 gmin wiejskich i wiejsko-miejskich (37,8%)
32,0% użytków rolnych

Udział procentowy wybranych roślin w strukturze zasiewu wg danych PSR 2010 (GUS)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS 2010 r

Zużycie nawozów mineralnych $\text{kg}\cdot\text{ha}^{-1}$ UR wg danych PSR 2010 (GUS)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS 2012 r

Dochody z rolnictwa i działalności alternatywnej na obszarach wiejskich

Struktura udziału dochodów na obszarach o
korzystnych warunkach rozwoju rolnictwa

Średnie, dobre i b. dobre warunki rozwoju
rolnictwa

Dochody z
działalności rolniczej
i przetwórczej

Dochody z działalności
gospodarczej
i usługowej

Dochody ludności wiejskiej
(poziom życia)

Potrzeba zwiększania udziału dochodów z
działalności alternatywnej na obszarach OPR

Słabe i bardzo słabe warunki rozwoju
rolnictwa - obszary OPR

Dochody z
działalności rolniczej
i przetwórczej

Dochody z działalności
gospodarczej
i usługowej

Dochody ludności wiejskiej
(poziom życia)

Wielofunkcyjny Rozwój Obszarów Problemowych Rolnictwa

Funkcje Obszarów Wiejskich

Produkcyjna

żywności
(produkcja
roślinna,
zwierzęca)
przetwórstwo

Socjalna

miejsce życia
ludności
(rolniczej, poza
rolniczej)
utrzymanie
populacji

Ekologiczna

utrzymanie
bioróżnorodno
ści, zasobów
węgla,
retencja wody

Rekreacyjno- turystyczna

Gospodarcza

produkcja
drewna
alternatywna
działalność
gospodarcza,
usługowa

Wielofunkcyjny rozwoju obszarów OPR powinien uwzględniać występujące uwarunkowania:

- **Przyrodnicze (potencjał produkcyjny dla rolnictwa, leśnictwa, walory krajobrazowe)**
- **Występujące zagrożenia degradacji środowiska (erozja, ubytek materii organicznej, zakwaszenie gleb, zanieczyszczenie gleb metalami śladowymi)**
- **Struktura agrarna (rozdrobienie gospodarstw, szachownica gruntów)**
- **Rodzaj i poziom produkcji rolniczej, wielkość zatrudnienia w rolnictwie**
- **Kapitał ludzki (liczba, struktura wiekowa, wykształcenie, procesy depopulacji)**
- **Rodzaj aktualnie prowadzonej działalności gospodarczej i usługowej**
- **Infrastrukturalne (infrastruktura drogowa, komunalna...)**
- **Rodzaj potencjalnie możliwej w danych warunkach działalności gospodarczej i usługowej**

Kierunki wielofunkcyjnego rozwoju obszarów OPR powinny dostosowane do uwarunkowań oraz strategii rozwoju danej jednostki (gmina, grupa gmin)

np. kierunki wielofunkcyjnego rozwoju obszarów OPR o bardzo niskim potencjale rozwoju rolnictwa:

- **Kierunek dominujący** - rozwój działalności gospodarczej i usługowej związany z zasobami naturalnymi (przemysł drzewny, wydobywczy), z walorami przyrodniczymi (agroturystyka i usługi turystyczne), zasobami kulturowymi i społecznymi oraz rozwój pozostałych kierunków gospodarki i usług (**energetyka odnawialna**),
- **Kierunek uzupełniający** – zrównoważony rozwój rolnictwa z udziałem produkcji zwierzęcej i rozwój działalności gospodarczej i usługowej w otoczeniu rolnictwa,

Prace realizowane w ramach Programu Wieloletniego IUNG-PIB nad wyznaczeniem, oceną i wielofunkcyjnym rozwojem obszarów problemowych rolnictwa (OPR) obejmowały również:

- 1. Analizę wdrażanych projektów inwestycyjnych z zakresu rozwoju obszarów wiejskich realizowanych z funduszu PROW w ramach działania osi 3 – Jakość życia na obszarach wiejskich**
- 2. Badania ankietowe w zakresie oceny warunków przyrodniczo-gospodarczych do prowadzenia działalności alternatywnej oraz oceny prowadzonej działalności alternatywnej w gminach OPR**
- 3. Badania ankietowe inwestorów wdrażających projekty gospodarcze w ramach PROW**

Wnioski z oceny ankietowej i rozmów przeprowadzonych z inwestorami projektów:

- **Niespójność wymagań formalnych i prawnych stosowanych w instytucjach oceniających i współfinansujących wnioski (ARiMR) oraz instytucjach samorządowych wydających pozwolenia na prowadzenie określonego rodzaju działalności i dokonujących technicznego odbioru inwestycji**
- **Ograniczenia działalności gospodarczej wynikające z Planu Przemysłowego Zagospodarowania Gminy**
- **Zbyt duże wymagania środowiskowe, duże koszty i wydłużony czas opracowania opinii oddziaływania na środowisko**
- **Brak gwarancji finansowych wspomagających proces inwestycyjny**
- **Brak płaszczyzny współpracy gospodarczej na poziomie samorządowym, doradczym (gmina, powiat, województwo) mającej na celu kompleksowe wsparcie inwestorów/inwestycji oraz inicjację i koordynację rozwoju określonych kierunków przedsiębiorczości oraz wzmacnianie wzajemnej współpracy.**

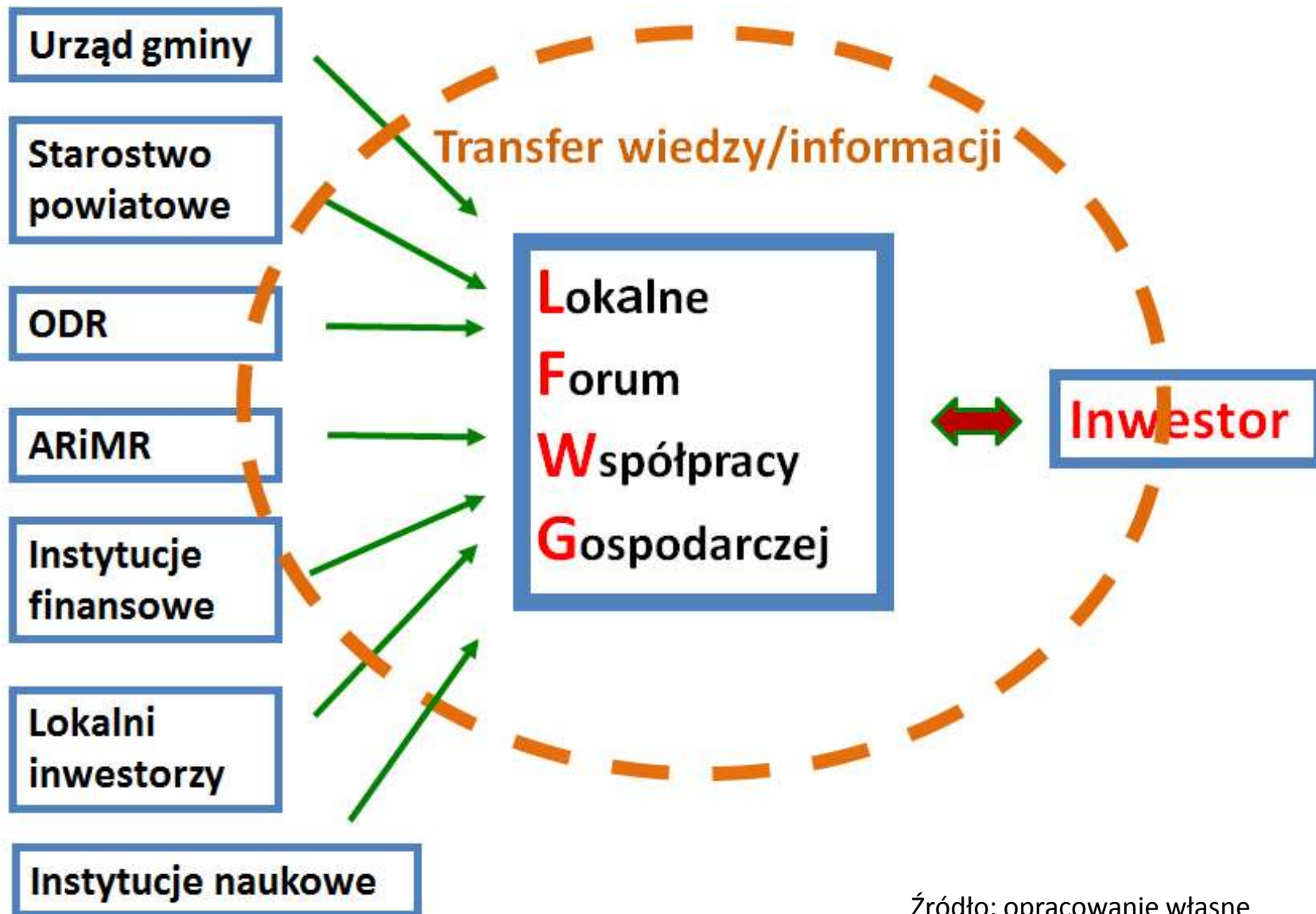
Instytucje i jednostki samorządowe uczestniczące w procesie wdrażania działalności gospodarczej

Rodzaj działalności	CDR/ODR	Gmina	Powiat	ARiMR	Banki i instytucje finansowe
Sprzedaż bezpośrednia i przetwórstwo w gospodarstwie rolnym	Szkolenia i demonstracje Opracowanie biznesplanu i dokumentacji, Pilotowanie procesu inwestycji	Wypis z planu PZ, Opinia o oddziaływaniu na środowisko, Decyzja środowiskowa, Rejestracja działalności gosp.	Wydanie zezwolenia na budowę, Odbiór budowy, Standardy bezpieczeństwa żywności, higieny (PLW, PSSE/Sanepid), PPOŻ	Przyznanie środków, Kontrola inwestycji, Rozliczenie inwestycji, Kontrola inwestycji przez 5 lat po jej zakoń.	Pożyczki, Gwarancje bankowe
Działalność gospodarcza związana z prod. rolną jako mikro, małe i średnie przedsiębiorstwo	Szkolenia i demonstracje Opracowanie biznesplanu i dokumentacji, Pilotowanie procesu inwestycji	Wypis z planu PZ, Opinia o oddziaływaniu na środowisko, Decyzja środowiskowa, Rejestracja działalności gosp.	Wydanie zezwolenia na budowę, Odbiór budowy, Standardy bezpieczeństwa żywności, higieny (PLW, PSSE/Sanepid), PP	Przyznanie środków, Kontrola inwestycji, Rozliczenie inwestycji, Kontrola inwestycji przez 5 lat po jej zakoń.	Pożyczki, Gwarancje bankowe
Inwestycje w ramach RPO		j/w	j/w		j/w
Inwestycje własne		j/w	j/w		j/w

Propozycje nowych działań organizacyjnych przyspieszających wielofunkcyjny rozwój obszarów problemowych rolnictwa:

- Utworzenie lokalnej inicjatywy gospodarczej w gminie lub w regionie lokalnego „**Forum Współpracy Gospodarczej**” (LFWG) zrzeszającego wszystkie ogniwa łańcucha inwestycyjnego na czele z gospodarzem gminy /Wójtem/, istniejącymi i potencjalnymi inwestorami,
- **Celem lokalnego FWG** jest uruchomienie /„**wyzwolenie**”/ potencjału gospodarczego na obszarach OPR, możliwego do wykorzystania na bazie istniejących uwarunkowań przyrodniczo-gospodarczych, społecznych i prawnych oraz tworzenie „**przyjaznego klimatu**’ do rozwoju nowej działalności gospodarczej

Struktura „Lokalnego Forum Współpracy Gospodarczej”

Podstawowe zadania lokalnego forum współpracy (LFWG):

- Ocena potrzeb rozwoju określonych kierunków działalności gospodarczej i usługowej (istniejące/nowe),
- Opiniowanie strategii rozwoju gminy (SRG),
- Opiniowanie planów przestrzennego zagospodarowania (PPZ), studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
- Poszukiwanie nowych inwestorów i źródeł finansowania projektów inwestycyjnych,
- Pomoc w koordynacji i realizacji projektów inwestycyjnych,
- Wymiana doświadczeń w zakresie wdrażania projektów.

Dodatkowe propozycje wsparcia wielofunkcyjnego rozwoju obszarów OPR dotyczą utworzenia specjalnych instrumentów organizacyjnych, prawno-finansowych i technicznych dla

- Utworzenia „**Strefy Inwestycji**” (specjalna mini strefa ekonomiczna) w gminie z ulgą podatkową lub okresowym zwolnieniem z podatku od nieruchomości, z tytułu wydatków inwestycyjnych lub poziomu zatrudnienia
- Utworzenie „**Funduszu Gwarancji Bankowych**” dla obszarów OPR i specjalnego/oczekiwanego rodzaju inwestycji,
- Wykonania **uzbrojenia technicznego terenu** pod określony rodzaj działalności.

Podsumowanie

Działanie lokalnego Forum Współpracy Gospodarczej jako rodzaj partnerstwa administracji samorządowej, instytucji wspierających politykę rolną (ARiMR, ODR), w tym instytucji naukowych oraz inwestorów przyczyni się:

- **inicjowania działalności gospodarczej**
- **lepszey wymiany wiedzy i praktycznych doświadczeń w zakresie przygotowania i wdrażania projektów inwestycyjnych**
- **lepszego zdefiniowania barier i przeszkód napotkanych przez inwestorów w procesie przygotowania i realizacji projektów inwestycyjnych**
- **do przyśpieszenia wielofunkcyjnego rozwoju obszarów OPR, wdrażania działalności gospodarczej oraz racjonalnego wykorzystania zasobów przyrodniczych i kapitału społeczno-gospodarczego**

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ